

LUNDS
UNIVERSITET

Lunds universitet

Sociologiska institutet

Folkmyndighetens språkbruk under Covid-19

*Fallstudie hur Folkhälsomyndigheten framställde risker
och motiverade sina val.*

Författare: *Linnea Trawén*

Handledare: Olle Frödin

Examinator: Hjalmar Bang Carlsen

Kandidatuppsats, Kurs SOCK07, 15 HP, våren 2023

Från mitt projekt i huvudet till att överhuvudtaget få ihop en färdig uppsats vill jag först tacka min handledare Olle Frödin för konstruktiv kritik och värdefulla synpunkter. Stort tack till Sara för chatt och gemensamma psykbryt under resans gång, Maria som alltid har trott på mig och Jessica för att du finns där, oavsett vad. Tack också till min mamma och brorsan för er ovillkorliga kärlek. Till min man och mina barn, tack för att ni stått ut och låtit mig sitta i min bubbla och pushat mig framåt, utan er är jag just ingen. /Nea
Denna uppsats är tillägnad Tomas. "Om man inte provar, så vet man inte."

Abstract

Studien kommer att behandla den språkliga diskurs och strategier som användes av den svenska regeringen och Folkhälsomyndigheten (FHM) för att kontrollera spridningen av Covid-19-viruset. Till en början ansågs infektionsrisken vara låg och strategin var att platta till kurvan. Det svenska synsättet kritiserades dock för att vara otydligt, medan andra hyllade det som en föredömlig modell för en stark folkhälsopolitik. Under covid har FHM använt en auktoritär ton i sin kommunikation för att betona vikten av att följa de rekommendationer och restriktioner som funnits under perioden. FHM har använt språket för att framställa sig som experter som kan svara på de frågor allmänheten har och då även kunna visa sin expertis genom att hänvisa till siffror, statistik och vetenskaplig forskning. Det språk som myndigheterna använde var skraddarsytt för att övertyga människor att följa de rekommenderade åtgärderna, inklusive social distansering och vaccination. På så sätt har FHM mobiliserat språkbruket som maktdiskurs för att ge myndigheten stöd och legitimitet att införa åtgärder som begränsad rörelsefrihet, besöksförbud på äldreboenden etcetera. Genom att betona vikten av att agera snabbt men också följa de rekommendationer som ges, detta för att få trovärdighet och legitimitet. Med det försöker myndigheten få allmänheten att ta pandemin på allvar men också motivera till att vidta åtgärder för att skydda sig som att hålla avstånd, tvätta händerna och vaccinera där myndigheten har en form av beroende av allmänheten, där de då har haft makt och kunskap om befolkningen.

De svenska myndigheternas expertis har använts för att legitimera restriktioner och uppmuntrar människor att följa dessa. Deras syfte har bland annat varit att ge myndigheten den befogenhet och det förtroende som behövts, samtidigt som allmänheten då har känt sig tvungen att följa de åtgärder och råd som myndigheten har infört. För att motivera sina råd har de hänvisat till olika forskningsstudier och fakta baserade på forskning, vetenskap och på tilltro till experters kunskap (Giddens 1996 s 88). FHM hänvisade bland annat till den centrala lagstiftningen om smittskyddslagen 2004:72, där alla ska bidra till att förebygga smitta där den svenska strategin helt enkelt var förutbestämd i 2004 års lag (Welanders 2021).

Studiens teoretiska referensram är baserad på Michel Foucaults teori om kritisk diskursanalys, samt Anthony Giddens begrepp om inramning och expertsystem.

Nyckelord: Covid-19, SARS- Cov 2, kommunikation, corona, Folkhälsomyndigheten, inramning, motivering, regering, språkbruk, risker, rättfärdigande, pandemi, virus

Källförteckning

Abstracts	2
1. Inledning	4
1.1 Problemformulering	5
1.1.2 Syfte och frågeställning	6
1.1.3 Disposition	7
2. Bakgrund	7
2.1 Folkhälsomyndigheten	8
2.1.2 Vaccinationsplan	8
3. Forskning	8
3.1 Kris och riskhantering	8
3.2 Kommunikation och desinformation	9
3.3 Den svenska modellen	9
3.4 Påbud och efterlevnad	10
3.5 Expertis, vem är experten	11
3.6 Sammanfattning tidigare forskning	11
4. Teori	12
4.1 Kritisk diskursanalys	12
4.1.2 Kunskap och makt	13
4.2 Risksamhället och inramning	14
4.2.1 Expertsystem	15
5. Metod	16
5.1 Kvalitativ metod	16
5.1.2 Kvalitativ textanalys	16
5.1.3 Tillvägagångssätt	16
5.1.4 Urvalsprocessen och etiska aspekter	19
5.1.5 Insamling av emeriskt material	18
5.1.6 Avgränsningar	19
6. Resultat och analys	19
6.1 Folkhälsomyndighetens olika råd och rekommendationer	19
6.2 De olika kampanjerna	22
6.3 Terminologi	22
6.4 Solidaritet och gemensamt ansvar	23
6.5 Kommunikering av insatser	24
6.6 Analys	26
7. Slutsats	27
7.1 Framtida forskning	28
7.1.2 Slutkommentar	29
8. Källhänvisningar	33
8.1 Lagar och förordningar	33
8.1.2 Regeringen och Folkhälsomyndighetens olika uppdrag	33
8.1.3 Litteratur	35
8.1.4 Internetbaserade webbsidor	36

1. Inledning

Under åren 2019 och 2020 skulle ett virus SARS - Cov 2 som sedan tilldelades namnet Covid -19 och i folkmun även kallas corona spridas över delar av världen. I början av mars 2020 meddelar Världshälsoorganisationen (WHO) att covid-19 är en pandemi, det första dödsfallet i Sverige hade då rapporterats och sjukdomen hade spridits i över 100 länder. Till i början betraktades sjukdomen som tillfällig och både regeringen och Folkhälsomyndigheten bedömde att det var en låg risk för allmän spridning där strategin gick ut på att platta ut kurvan (Folkhälsomyndigheten 2020).

I början av året 2020 fick Folkhälsomyndigheten (FHM) ett uppdrag av regeringen att etablera en vaccinationsplan för att dels ge ut information om hur man kan minska smittspridningen, dels verka för en vaccinationsplan för befolkningen. Genom information och kommunikation har Folkhälsomyndigheten hänvisat till vetenskapsbaserade expertsystem där man genom olika strategier använt olika redskap såsom pressmeddelande samt uppdatering av webbsidor för att nå ut med information hur man ska konfrontera viruset. Flera länder hade då redan infört restriktioner för sin befolkning. Sveriges strategi har sedan både hyllats och kritiserats där Sveriges val att inte införa hårda restriktioner kritiserats för att befolkningen skulle sköta vardagen som business as usual och hur myndigheten varit otydlig för vilken information som gäller (Wodak 2022).

Rapporteringen om just smitta och spridning av virus har varit en gemensam faktor för de olika myndigheterna samt även från media. Under flera månader handlade rapporteringen i stort sett bara om hur smittan ökade samt att vi nu stod inför en kris och en pandemi. Med information om covid och vaccination och med restriktioner och uppmaningar så har språkbruket anpassats från det att det första fallet av covid-19 uppdagades.

Genom att använda ett auktoritärt språk med en ton av ett bättre vetande och kunskap har myndigheten kunnat mobilisera det stöd, legitimitet och makt för att införa olika restriktioner och åtgärder. Med ord såsom bland annat outbreak, lock down, soft-law samt social distance har man genom språkbruket använt en övertygande ton för att få befolkningen att ta restriktionerna på allvar. FHM har även använt en viss försiktighet med uttryck som - hålla avstånd där man använde sig av en stark betoning av ett individuellt ansvar där man utelämnade ansvar till den enskilde att närmare uttolka och anpassa sig till sin situation.

(Wodak 2022). Allmänheten blev då osäker på vad som egentligen gällde och tog inte sjukdomen och smittspridningen på allvar. Detta märktes tydligt i början av pandemin när många besökte uteserveringar. När sedan epidemivågorna blev högre ändrades tonläget och FHM införde åtgärder såsom begränsningar inom kollektivtrafiken och rekommendationer om antal besökare i affärer, event och sociala sammankomster (Folkhälsomyndigheten 2020). Med ett informativt och motivationsretoriskt språkbruk där man använt sig av bildspråk och statistik ville man övertyga människor att följa de åtgärder som fanns (Almlund et al. 2023). Framför allt har språket från de olika myndigheterna varit väldigt inriktad på att man som medborgare följa de åtgärder och insatser som infördes samt “skulle” ta vaccinet.

1.1. Problemformulering

Folkhälsomyndigheten har spelat en central roll i hanteringen av Covid-19. Dessa har inte bara haft betydelse att minska själva smittspridningen utan har också haft en stor inverkan på den allmänna opinionen. Från det att första fallet av covid-19 upptäcktes i Sverige så har FMH gett både råd och uppmaningar där pandemin präglades av olika expertbedömningar och hänvisat till ett individuellt ansvar (Giritli Nygren & Olofsson 2020). Genom inramning av covid, vaccination och risker där man har använt begrepp såsom allas ansvar, gemenskap, lojalitet och sunt förnuft tas tvivel bort, där begreppet risk kan förstås som ett sätt att bedöma och kommunicera om de faror och eventuella osäkerheter i syfte att påverka individens uppfattningar och handlingsval. Man betonar att det är viktigt att skydda både sig själv och andra, detta för att få allmänheten att känna en gemenskap och att de bryr sig om sin befolkning. Allt eftersom utvecklades denna strategi där befolkningen själva fick ta ansvar för att tvätta händerna, använda munskydd, hålla avstånd och hålla sig hemma vid smitta. Lika beslut om skyddsåtgärder, byggde på människors förståelse och lojalitet med påbuden vilket väckte nyfikenhet, förundran och kritik i flera länder (Nylén 2021). Auktoriteten hänvisar dels till den expertis som härrör från vetenskap eller legitimeringen av sin auktoritet beror på hur man vädjar till olika sedvänjor i form av tradition eller vanor och hänvisar till att man ska ha en lojalitet till andra och ett sunt förnuft (Wodak 2022). Deras syfte har bland annat varit att ge myndigheten den auktoritet och förtroende som behövs samtidigt som allmänheten då har känt sig tvingad att följa de åtgärder och råd som myndigheten har infört. Ur ett sociologiskt perspektiv är ämnet intressant för att förstå hur människor har uppfattat och reagerat på de åtgärder och påbud som vidtagits under pandemin och vilken information och kommunikation som Folkhälsomyndigheten använt samt hur de framställde de risker som

individens utsatt sig för. Det är också intressant att studera begreppet inramning och motivering då detta kan förklara olika faktorer såsom de inramningar av de expertsystem samt vilka ramverk som har använts för att beskriva och kommunicera de åtgärder som har funnits. Genom inramning och motivering kan olika aktörer forma och påverka människors olika riskuppfattningar och vilka effekter det har haft på människors förtroende och beslut under Covid-19. Har individen känt ett tvivel för hur auktoriteten utförts samt för de beslut som har tagits under pandemin? Detta problem kan relateras till den maktdiskurs gällande hur Folkhälsomyndigheten som auktoritet haft en betydande roll under pandemin där det är viktigt att vara transparent för den kommunikation som har funnits samt möjligheter för allmänheten att vara delaktiga. Genom att välja ordval, betona olika aspekter och ge motiveringar kan man då skapa en acceptans för de olika insatser och beslut som vidtagits. För att studera detta har jag beskrivit ett syfte samt frågeställningar för studien.

1.1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att studera Folkhälsomyndighetens språkbruk som maktdiskurs under tiden mars 2020 till december 2020 som sammanföll med Covid-19.

Ytterligare syfte är att studera hur Folkhälsomyndigheten kommunicerat de eventuella risker av Covid-19 samt hur man har motiverat och rättfärdigat de olika beslut och åtgärder som har funnits under samma period.

För att besvara syftet har jag formulerat olika frågor:

Vilket språkbruk har Folkhälsomyndigheten använt under pandemin perioden mars 2020 till december 2020?

Hur har Folkhälsomyndigheten kommunicerat risker med Covid-19?

På vilket sätt har Folkhälsomyndigheten motiverat sina insatser?

1.1.3 Disposition

Uppsatsen inleds med en introduktion och problembakgrund för ämnet. Därefter följer en kort bakgrund om Folkhälsomyndigheten samt deras uppdrag och fortsätter sedan med kapitel om forskning som anses relevant för studien samt en sammanställning av forskningsresultaten. Vidare presenteras det teoretiska ramverket samt det material och tillvägagångssätt som studien kommer att använda sig av. Därefter presenteras kapitel om resultat och analys och uppsatsen avslutas med slutsats samt en slutkommentar för studien.

2. Bakgrund

Kapitlet kommer att beskriva Folkhälsomyndighetens roll och uppdrag och avslutas med en kort genomgång av den vaccinationsplan samt de olika råd, uppmaningar och åtgärder som Folkhälsomyndigheten har behandlat under Covid-19.

2.1 Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten är en statlig myndighet som lyder under socialdepartementet vars främsta uppdrag är att bidra till att ta fram och informera om vetenskaplig kunskap för att främja hälsa och kunna förebygga sjukdomar och skador i samhället. FHM är en relativ ny myndighet som bildades 1 januari 2014 genom en sammanslagning av Smittskyddsinstitutet och Statens folkhälsoinstitutet där FHM fick överta Socialstyrelsens arbete med miljöhälsa och miljö och folkhälsorapporteringen. I uppdraget ingår det att bidra till att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa och påverka hälsoklyftorna för befolkningen i landet (Förordning 2021:248). Den 1 juli 2015 tog FHM även över det samordnande ansvaret för smittskyddsområdet som tidigare har skötts av Socialstyrelsen. Verksamheten styrs av det årliga regleringsbrevet från regeringen där Folkhälsomyndigheten får ytterligare instruktioner som används som en grund för regeringens olika uppdrag.

I början av april 2022 fick FHM uppdrag av regeringen att ta fram en beredskapsplan för införandet av olika råd, rekommendationer och andra smittskyddsåtgärder där man har sett en ökad smitta av Covid-19 som riskerar att orsaka stora konsekvenser för hela samhället (Regeringens uppdrag: S2022/02127). Tillsammans med FHM och Krisinformationen har regeringen föreslagit olika åtgärder för att informera befolkningen om sprittspridningen samt olika rekommendationer om vaccination. Regeringen har under covid sedan beslutat och

genomfört olika krisåtgärder som till exempel smittskyddsåtgärder, vaccinationspass, besöksförbud vid äldreomsorgen, reserestriktioner och restriktioner om antal besökare i butiker och restauranger samt vid sociala event.

2.1.2 Vaccinationsplan

I slutet av maj 2020 fick Folkhälsomyndigheten uppdraget att etablera en nationell operativ plan för vaccination mot viruset covid-19. Inom uppdraget skulle man bland annat ta fram en prioriteringsordning för vaccinationen. Vaccinationsplanen delades sedan upp i olika faser bland annat med rekommendationer för äldre och de inom riskgrupper som bedömdes hade större risk att drabbas av sjukdomen (Regeringsuppdrag S2020/04550/FS 2021). De individer som vaccineras blev senare registrerade i det nationella vaccinationsregistret (NVR). Det är Folkhälsomyndigheten som har ansvar för registret där rapporteringen är obligatorisk och regleras i lag 2012:453. Informationen som registreras är individens namn och personnummer, datum och vilket vaccin som har använts samt hur många gånger individen fått vaccin, detta för att katalogisera de olika vaccinationerna och då få en inblick i hur, när och vem samt vilka som har tagit eller inte tagit vaccinet. Detta görs för att senare följa upp vaccinationerna och ha en viss kontroll för antal vaccineringar för varje individ samt statistik och eftervård för framtiden.

3. Tidigare forskning

Under följande kapitel beskrivs de olika forskningsstudier som är relevanta för uppsatsen. Inledningsvis behandlas de kris- och riskuppfattningar som berör forskning om kris och riskhantering och följs sedan av kategori om kommunikation och information. Den andra och tredje kategorin berör hur den svenska strategin och hur dess påbud samt efterlevnad har påverkat individen och samhället. Fjärde och sista kapitlet berör skapandet av olika expertsystem, samt effekterna av de olika inramningarna och kapitlet avslutas med en kort sammanfattning av de olika forskningsresultaten.

3.1 Kris och riskhantering

Ruth Wodak, professor i lingvistik vid Lanchester University nämner i sin studie ”Legitimizing Crisis Management during Covid 19” (2022) hur myndigheter i sin

kommunikation använt sig av en beskrivande risketikett som - mycket låg och hur denna risk presenterats, påverkat människors riskuppfattningar och beteende (Wodak 2022). I studien nämner hon Robert Entman som i sin egen studie menar att inramning och legitimering av en auktoritet spelar en stor roll för utövandet av politiska makten. Inramning lyfter fram bitar av information som är föremål för en kommunikation. Genom att placera och upprepa vissa delar och göra texter mera framträdande ökar sannolikheten att mottagaren kommer att uppfatta och urskilja den. En forskningsrapport av Almlund, Kjeldsen & Mölsters, "Expressions of Governance, Risk and Responsibility. Public campaigns in the crisis and risk management of Covi-19 in Denmark, Norway and Sweden" (2023) beskriver hur ett riskperspektiv där man ramat in corona som en - möjlig risk där man vädjade till ett personligt ansvar. Med hjälp av de olika informations och kommunikationskampanjerna där man med hjälp av instruktiva råd hänvisade sin befolkning att undvika närkontakt för att då inte utsätta sig för fara. Genom att fokusera man på individens ansvar där man med en motivationsretorik och olika vägledande råd såsom 2 meter av hänsyn kunde medborgarna lätt anpassa sin vardag genom att helt enkelt undvika ta risker (Almlund et al. 2023). Begreppet inramning betyder alltså att ramverket har en gemensam effekt på befolkningen där en majoritet av allmänheten kan då acceptera ett frihetsövervägande fast att det i sin tur skulle begränsa rörelsefriheten (Wodak 2022).

3.2 Kommunikation och desinformation

Under nationella mediers olika rapportering av pandemin beskrevs Sveriges strategi att livet är normalt, har en flockimmunitet och att man inte följer expertråd. Här har internationell mediabevakning haft en stor roll när man under pandemin i stort sett bara framhävde de forskare och experter som framförde Folkhälsomyndighetens åsikter och då inte lyfte fram de som av olika anledningar hade andra tankar och åsikter. Rachel Irwin, socialantropolog och forskare i etnologi vid Lunds Universitet nämner i sin studie "Missinformation and de-contextualization: International media reporting on Sweden and Covid 19" (2020) hur tonläget i media och även i sociala medier präglas av en nedlåtande attityd mot de personer som ansetts sig vara så kallade antivaxxare och då blivit kallade för konspirationsteoretiker. I sociala medier såsom twitter och grupper på Facebook, oftast skrivna av en viss icke-expertis har individer kunnat sprida desinformation. Vissa medier förvrängde språket och de exempel som användes ramade in berättelsen om hur rapporteringens korrekthet framställdes (Bolsen et al. 2020). Med hashtags såsom government, pandemic och vaccine använde man en

kommunikation där individer emellan kunde känna gemenskap för olika uttryck, särskilt bland dem som hade åsikter mot regeringen, politik och vaccinering. Här spreds också olika konspirationsteorier, bland annat att covid var mänskligt konstruerat i olika forskningslabbs och spreds från fladdermöss till människor (Wickel & Bolognesi 2020). Desinformation om hur ursprunget till Covid-19 och dess konspirationsteorier samt vikten av faktakontroll och källkritik har lett till många feltolkningar och även osämja bland befolkningen. Jämförelse mellan länder och utbyte av bästa praxis är beroende av en korrekt information, där internationella medier både konstruerar och representerar en pandemi. Irwin betonar att det finns ett behov av precision vid presentation av data och statistik där det svenska exemplet understryker hur internationell medierapportering lett till konsekvenser för den enskilde samt hur forskare engagerar sig i nyheter och sociala medier (Irwin 2020).

3.3 Den svenska modellen

Martin Lindström, överläkare och professor i epidemiologi på Lunds universitet har skrivit två artiklar i Statsvetenskaplig tidskrift (2021) om hur hälsa samt den svenska strategin påverkat olika aspekter av samhället. Covid-19 har orsakat mänskligt lidande som påverkat mänskliga relationer på olika sätt samt haft påverkan av psykisk och mental hälsa och även många dödsfall. Tidigt var retoriken från FHM att alla hade ett eget ansvar att bekämpa smittspridningen. FHM betonade vikten av personligt ansvar för att skydda sig själv, såsom tvätta händer, stanna hemma, undvika onödigt resande och undvika större folksamlingar, främst för att skydda de äldre och de inom de olika riskgrupperna. Med termer såsom outbreak och gone viral påpekade man de risker för att ta i dörrhandtag och närkontakt med andra för att då riskera att få baciller med sig hem. Med olika insatser utrustade man sedan befolkningen med munskydd och handsprit på alla sjukhus och offentliga byggnader. Under pandemin har myndigheternas åtgärder varit att hålla allt ansvar på befolkningen genom rekommendationer såsom tvätta händerna minst 20 sekunder, stanna hemma, avstå onödiga resor och att hålla avstånd (Almlund et al. 2023). Trots detta höll regeringen både barer och klubbar öppna, där Lindström frågar hur logiskt det var att lägga ansvar på unga vuxna som besökte dessa barer och som dagen efter gick till jobbet exempelvis som skötare på ett äldreboende där det i huvudsak var de äldre som var mest sårbara (Lindström 2021).

Sveriges strategi har också hyllats som en mönstermodell med en stark folkhälsopolitik, där Sverige har antagit en stark strategisk linje för att kontrollera pandemin (Världshälsoorganisationen, WHO 2020). Martin Kulldorf, svensk professor och specialist

inom infektionssjukdomar har förespråkade den svenska strategin och också skrivit flera artiklar i ämnet. Tillsammans med flera forskare var han även en medförfattare till "The Great Barrington Declaration" (2020) som kritiskt diskuterat den nedstängning som skedde och förespråkade flockimmunitet. Kulldorf menar att den svenska modellen där man använt en hård lockdown och nedstängning på lång sikt inte har skyddat de äldre och svagare och heller inte minskat dödligheten där resultatet visar att den nedstängningsstrategi som följde, genererade en lägre vaccinationsfrekvens för barn och en försämrad mental hälsa för befolkningen. Om immunitet byggs upp bland befolkningen så minskar risken för infektion där man i långa loppet kommer att utsättas för coronavirus där de flesta kommer att bli smittade, oavsett vad (Baral et al. 2020).

3.4 Påbud och efterlevnad

Lars Nylén beskriver i artikeln "Påbud och efterlevnad, en fråga om effektiv kriskommunikation" (2021) hur samhällets beredskap och förmåga att hantera kriser där också förslag på åtgärder lagts fram. Att ta till sig tidigare misstag lessons learned, gör att det kräver ett kritiskt analysarbete och en vilja att ta till sig. Under pandemin har en mängd regerings och myndighetsbeslut vidtagits och upphävts där inte minst FHM och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) haft flera pressträffar för att ge information och olika analyser och prognoser om viruset. Ett allmänt råd anses inte vara bindande utan bara en rekommendation. På flera webbsidor fanns olika kampanjer med broschyrer och information som skulle ge vägledning om viruset. Man använde sig sedan av bred tillfällig delegering så kallade normgivningsbefogenheter i beslut av att stänga köpcentrum och restauranger (Wenander 2021). Påbuderna var omfattande där reglerna var mer eller mindre tydliga för befolkningen och vissa regler ändrades allt efter tidens gång och man hade då svårt att veta vad som gällde. Nylén nämner hur myndigheterna har informerat om covid spelat en stor roll för den efterlevnad som sedan befunnits sig där politiska beslut och olika åtgärder bör ha en förankring och upplevas som rimliga för situationen. Myndighets- och medierapporteringen har därför varit avgörande för hur man tagit del av de olika budskapen och hur människor påverkas (Nylén 2021).

3.5 Expertis, vem är experten

Sveriges strategi av den officiella kriskommunikationen har skett genom olika

presskonferenser där FHM i början av pandemin framställde att det fanns ett virus som senare följdes av olika politiska åtgärder. Magnus Ängsal, universitetslektor Göteborgs Universitet, har i sin studie "Who is an expert? A corpus-assisted analysis of the expert in Swedish Covid-19 discours" (2021) beskriver hur expertens konstruktion och roll kring covid-19 har spelat en stor roll av hanteringen av pandemin. Folkhälsomyndigheten har varit den främsta experten när det gäller att hantera Covid bland annat genom att ge råd och då hänvisat till sin expertis och kunskap där man genom att använda sitt expertsystem skapar legitimitet och trovärdighet för sina råd och olika uppmaningar. Legimentering av en auktoritet, hänvisar till den förebild som en myndighet vill efterlikna där råd från experter inte bara ska följas av tillit och ett ansvar utan också att medborgare ska känna tillit eftersom man litar på experterna har den kunskapen att hantera komplexa system och situationer (Giddens 1999:158). Här har både politiker, myndigheter och individer varit beroende av experter som har haft vetenskaplig kunskap där pandemin rentav präglades av expertbedömningar och även att individen hade ett individuellt ansvar (Nygren & Olofsson 2020). Ängsal frågar sig hur experternas konstruktion och roll påverkat befolkningen där man som medborgare behövde ha en tillit till samhällets institutioner och räknades som en pålitlig expert där begreppet expert fortfarande är under behandling (Ängsal 2021:174).

3.6 Sammanfattning tidigare forskning

De olika forskningsresultaten behandlar olika aspekter av den kommunikation och inramning som har skett under pandemin. Gemensamt refererar de till olika studier där lingvister och experter inom epidemiologi diskuterar hur Sveriges strategi använts sig av olika strategier där en effektiv kriskommunikation, experternas roll och behovet av förtroende för samhällets institutioner spelat en stor roll för de beslut och risker individen sedan tagit. Den svenska modellen har påverkat samhället på olika sätt där det har funnits både hyllningar samt kritik till FHM's olika förfarande där myndigheten i sig egentligen inte svarat på de kritiska rösterna av dem som av olika anledningar haft oliktankande åsikter. Irwin lyfter fram hur internationella medier bland annat har skapat en desinformation, där också sociala medier använts för att sprida konspirationsteorier men skapar också en känsla av gemenskap med människor som har haft liknande tankar och åsikter (Irwin 2020). Lindström nämner i sin studie att svenska forskare under flera gånger framförde offentlig kritik mot den strategi som innefattar en flockimmunitet. FHM har senare sagt att flockimmunitet aldrig var en del av den svenska strategin. Därmed stängdes dörren för en ytterligare vetenskaplig diskussion där

FHM över lag svarade väldigt diffust på kritiska frågor (Lindström 2021).

Med olika betoningseffekter av tro om ursprunget av viruset, inramning av ansvar samt tillit för samhällets institutioner har i sin tur påverkat de politiska beslut som tagits. (Wickel et al. 2020) Tidigare forskning visar att faktorer såsom tillit till de olika expertsystemen och inramning av kommunikationen kring vaccin och dess biverkningar har haft en avgörande roll i riskuppfattningar kring Covid-19 (Lindström, 2021).

4. Teori

Nedan presenteras den teoretiska metoden som kommer att användas för studien där kapitlet inleds med Michel Foucaults teori om diskursanalys och avslutas med Anthony Giddens teori om inramning och expertsystem.

4.1 Kritisk diskursanalys

Studien kommer att utgå från Michel Foucaults teori om diskursanalys med språket som en maktdiskurs samt Anthony Giddens teori om inramning samt expertsystem. Genom att använda sig av Foucaults teori om diskurser och Giddens teori om inramning och expertsystem kan man få en tydligare bild hur Folkhälsomyndigheten har hanterat pandemin och hur befolkningen har påverkats av de olika råd och uppmaningar som har funnits. Utgångspunkten för en diskursanalys kan beskrivas som ett teoretiskt perspektiv hur vi skapar och reproducerar kunskap, som är ett sätt att förstå samt studera hur språket är en del som kan påverka vårt sätt att tänka och uppleva. En viktig utgångspunkt för diskursanalys som metod är att undersöka och förstå de maktrelationer och förhållandet mellan språk och samhälle där språket och dess språkanvändning varit en del av hur vi indelar och tolkar omvärlden (Boréus i Ahrne & Svensson 2011:153). En diskursanalys uppfattar språkets roll utifrån hur vi talar och skriver, som i sin tur påverkar andra sociala praktiker i samhället som hur vi uppfattar verkligheten som bidrar till hur vi förstår samhället där *“lingvistiska handlingar som manifesteras över sociala handlingsfält”* (Foucault 2008:12).

Diskursanalys innebär vanligtvis en undersökning om hur olika begrepp används i olika sammanhang samt hur språket används och kan påverka olika delar i samhället. Metoden används ofta inom forsknings- och examensarbeten där man vill komma närmare hur språket har för betydelse för att studera språkbruket på samhällsnivå framför allt kunskapen om hur

samhället konstrueras och skapas inom till exempel myndigheter och organisationer.

Diskursens olika metoder sker genom att analysera retorik och ordval, vad som sägs och vad som underförstås och tas för givet där man bland annat kan studera hur texter och diskurser påverkar varandra (Boréus i Ahrne och Svensson 2011:151). Detta kan innefatta att undersöka hur olika aktörer, såsom tex myndigheter och medier använder språket för att påverka opinionen och skapa förtroende.

Med att använda sig av diskursanalys som ett teoretiskt perspektiv kan vi studera hur Folkhälsomyndighetens kommunikation om de råd och uppmaningar som fanns påverkade människors olika uppfattningar och accepterar de olika åtgärderna som infördes. Genom att analysera hur diskurser om Covid-19 påverkat människors beteende kan man belysa hur makten spridits och praktiserats. Man också undersöka hur språket används för att utmana existerande maktstrukturer för att studera hur språkbruket används för att motverka diskriminering, vilka ord och uttryck som använts för att beskriva olika grupper samt om det finns någon grupp som representerar och vilka som exkluderas. Det kan inkludera att undersöka hur olika rekommendationer har formats och implementerats, detta kan innefatta hur språket anpassats samt olika ord och uttryck har använts för att skapa en viss betydelse och hur detta i sin tur kan påverka hur människor tänker och agerar i en viss situation.

4.1.2 Kunskap och makt

Inom den kritiska diskursanalysen behandlas Foucaults förståelse av den kunskap och makt där myndigheter och institutioner använder disciplin och kontroll för att upprätthålla maktposition och ha social ordning över sin befolkning. Foucaults teori om kunskap och makt där makten syftar till att medborgare ska lyda och underkasta sig staten där makten är något som har svar på allt bör betraktas med tillit och ansvar. I boken *Vansinnets historia under den klassiska epoken* (Foucault 2010) beskrivs hur de interneringsanstalter som byggdes på 1600-talet där syftet var att låsa in och klassificera människor som ansågs vara fattiga, arbetslösa och vansinniga för att på så vis urskilja de från andra (Boréus i Ahrne & Svensson 2011:150). Detta kan till exempel relateras till hur kritiska röster inte fått komma till tals samt hur den sociala exkluderingen av de ovaccinerade har skett.

Foucaults diskursanalys belyser också den makt och kunskap där individen på olika sätt blir en del av den disciplinära makten som från början var ett syfte att hindra oönskade beteende men också för att göra människan mer lydiga för att individen sedan inte skulle göra uppror

(Hammarfelt 2018). Makt och kunskap är ett sätt att ha kontroll över individen där myndigheterna bland annat använt journalanteckningar och hur individer kategoriseras när man tog vaccinet och då ha kontroll om vem och vilka som tog, respektive inte tog vaccinet. En viktig del av detta har varit att Folkhälsomyndigheten har använt sig av en konsistent och tydlig terminologi för att beskriva de olika mål för sina råd och uppmaningar där begrepp såsom social distance har använts för att framställa de åtgärder som vidtagits för att hålla smittspridningen i schack. Detta hjälpte till att skapa en gemensam förståelse för vad som krävdes av allmänheten och vad som var syftet med åtgärderna (Almlund et al. 2023).

4.2 Risksamhället och inramning

Studien kommer även relatera till Giddens beskrivning av risksamhället och tillit till expertsystemet och det postmoderna samhället och hans fokus på tilltro och misstro till experter som kan hjälpa oss att förstå hur människor uppfattar covid-19 pandemin. Giddens teori om inramning, framing theory, fokuserar på hur människor uppfattar och tolkar sociala situationer genom att använda mentala ramverk eller konceptuella strukturer. Dessa ramar kan påverka hur människor reagerar på olika situationer och former av social interaktion. Ramverket behandlar hur pandemin har presenterat och kommunicerats till allmänheten inklusive användningen av de olika expertsystemen samt de specifika ordval och metaforer som använts. Enligt Giddens kan inramningsteorin hjälpa till att förklara hur tillit till de olika expertsystem och sociala strukturer upprätthålls och förändras genom mänsklig interaktion där dessa inkluderar ramar för personligt och vetenskap (1996 s 88-89). Dessa ramar skulle i sin tur påverka hur människor reagerar på pandemin och kan till exempel förklara varför vissa människor följer restriktionerna samt vaccinerade sig medan andra inte gjorde det.

Det finns många fördelar att använda inramning i analysarbetet där man kan hitta olika nyckelbegrepp och detaljer som man vill undersöka. Dessa kan skapa förutsättningar för ett bra forskningsresultat men kan också ha nackdelar. Risken med att söka efter specifika ramar kan leda till att man dels kan gå för fort fram i sitt sökande och inte analyserar på ett objektivt sätt, i och med pandemin har olika narrativa analyser och ramar utvecklats för att tolka och navigera i den nya verkligheten. Genom att använda mig av inramningsteorin är syftet att belysa de maktmässiga dimensionerna av pandemins hantering samt att hitta de ramar som kan ligga till grund för hur Folkhälsomyndigheten kommunicerade och hänvisade till de råd och uppmaningar som gavs (Entman 1993).

4.2.1 Expertsystem

Genom att relatera till Giddens teori om expertsystem kan teorin hjälpa till att förklara hur samhällen hanterar COVID-19-pandemin och använder expertkunskap för att ta olika beslut. I pandemins tidiga skede upplevde många regeringar och samhällen runt om i Europa en brist på expertis och resurser för att hantera situationen (Gong & Ratzin 2021). Senare har dock expertsystem, inklusive vetenskapliga rådgivande grupper och modelleringsexperter spelat en allt viktigare roll i att informera regeringsbeslut om hur man hanterar pandemin.

Giddens beskriver hur risk och fara i den moderna världen där man är medveten om risker där man själv innehar så kallade kunskapsluckor men att man också bör vara medveten om experternas begränsningar där egentligen ingen expert kan ha en fullständig expertis om ämnet. (Ängdal 2021) Enligt Giddens kan en sådan användning av expertsystem leda till centralisering av makt och ökad kontroll från experternas sida. Samtidigt kan en felaktig användning av expertsystem leda till en brist på förtroende för expertkunskaper och försämra samhällets förmåga att hantera pandemin. Giddens skulle troligen argumentera för att en balanserad användning av expertsystem som inkluderar offentlig debatt och kritisk granskning av experternas råd kan hjälpa till att minska klyftor och öka samhällets motståndskraft och förmåga att hantera pandemin (Giddens 1996:88).

5. Metod

I detta kapitel följer beskrivning av val av metod, tillvägagångssätt, urvalsprocessen samt resultat och analys. Kapitlet börjar med en presentation av metoden i sådan och avslutas med avgränsningen för studien.

5.1 Kvalitativ metod

Studien kommer att bestå av en kvalitativ metod som jag tycker kan vara bäst lämpad för uppsatsen. Denna metod har valts utifrån hur man kan undersöka samband och för att förstå och beskriva specifika fenomen i samhället. Den kvalitativa rapporten behöver bestå av olika komponenter såsom vad som är undersökningens syfte och motiv, vilken metodik man ska använda samt hur man samlar in data och information och resultat och sammanfattning. Kvalitativ metod används ofta inom samhällsvetenskapliga ämnen där forskare kan använda

sig av olika intervjuer eller observationer för att sedan försöka se olika mönster och samband (Ahrne & Svensson 2013:11).

Den vanligaste formen för en kvalitativ rapport är hur det skrivna och tryckta orden och kan med fördel kompletteras med bland annat fotografier eller filmer. Det kan till exempel vara hur man analyserar texter, bilder och ljud för att skapa en förståelse av ämnet i fråga. Detta kan man göra genom att genomföra intervjuer, enkäter, skriftliga dokument såsom olika promemoria men också av offentlig statistik och publicerade studier så att val av fokus för studien sammanhänger med det syfte man har med undersökningen (Backman 2008:64).

5.1.2 Kvalitativ textanalys

Uppsatsen kommer att baseras utifrån kvalitativ textanalys där jag har valt att göra en fallstudie som ger en detaljerad analys i ämnet. Fallstudier är en forskningsstrategi där man vill studera något som är nära sammankopplat med de sammanhang man är intresserad av. Det kan till exempel vara en organisation i förändring, hur deras organisationsutveckling ser ut och hur det i sin tur påverkar samhället och dess infrastruktur (Eriksson & Hultman 2014:99). Inom fallstudier ligger intresse av varför vissa händelser pågår men också förklaringar till de samband studien kan komma fram till.

Fördelen med fallstudier är att den kan svara på hur och varför frågor och kan ge verklighetsnära sammanhang för de beskrivningar som kan ge upphov till nya frågor och hypoteser. Fallstudier kan dock beskriva komplexa samhällsundersökningar och då är risken att studien ger olika tolkningar och att den kan bli för stor att bearbeta. Här kan nackdelen bli att forskaren har för få datakällor och då få ett bristande underlag men kan också innebära att man har ett för stort underlag som gör det svårt att hinna läsas och värderas. Här är det viktigt att man inte bara bygger studien på sin teorin utan också på den data man samlar in (Eriksson & Hultman 2014:105). Dock har fallstudier flera styrkor jämfört med andra metoder, där en fallstudie kan ge en detaljerad undersökning av ett specifikt fenomen samt en fördjupad förståelse för de olika komplexa aspekterna av ämnet. Genom en fallstudie kan man anpassa till forskningsfrågan för att då bättre förstå de olika faktorer som kan påverkas och formas inom studien. (Ibid 2014:106).

5.1.3 Urvalsprocessen

Studien kommer att använda sig av sökning om framing och justification, där Folkhälsomyndighetens olika råd och anvisningar kan härledas till det ramverk av språkbruk, språklig påverkan och anpassning som har skett utifrån inramning av motivering, expertis, säkerhet och risk. Detta för att se hur Covid, vaccinationer och dess biverkningar ramas in och beskrevs som – mycket låg risk, påverkade människors riskuppfattningar och beteende. Det är viktigt att vara medveten om inramning och dess rättfärdigande när man bedömer den information som har funnits under Covid-19 eftersom det kan påverka vår förståelse och reaktioner på hur kommunikationen hanterades under perioden. Motiveringen kan hänvisa till de vetenskapliga bevis och resonemang som fanns bakom ett visst beslut eller åtgärd. I samband med covid-19 kan motiveringen hänvisa till de skäl som angetts för att genomföra de folkhälsoåtgärden som till exempel nedstängningar av sociala event, distansutbildning eller anhörigas begränsade tillgång för besök till äldreboende.

5.1.4 Tillvägagångssätt och etiska aspekter

Studien har använt sig av Folkhälsomyndighetens råd och uppmaningar samt frågor och svar om Covid-19 för perioden mars 2022 och december 2022 som har samlats in från Folkhälsomyndighetens plattform. Här kan man hitta ett ganska stort urval som behöver läsas och utvärderas för att hitta vilken slags information som behövs tas med eller ska exkluderas i uppsatsen (Backman 2008:76). Genom en problemformulering vill man sedan utreda och förklara de olikheter eller samband man hittar genom sökningen av data och litteratur. Även referensdata baser såsom böcker och tidigare forskning har använts för grund för uppsatsen. Jag har sökt på Lunds Universitets bibliotekstjänst där man kan söka efter vetenskapliga publikationer och tidskrifter. Detta kan vara utifrån böcker, utredningar och tidigare forskning där forskaren bör bestämma utifrån vilken referensdatabaser man tänker utgå ifrån där denna datakälla var möjlig för att kunna hitta underlag för min studie, där olika publicerade forskningsrapporter har använts som jag har ansett vara relevanta för studien. Jag har inte använt mig av datakällor såsom tidningar, tv eller andra mediaplattformar då detta skulle bli ett allt för stort material att gå igenom för den tidsfrist jag har haft. För att få en första översikt av vilka teman som återkommer i Folkhälsomyndighetens kommunikation och vilka språkliga strategier de har använt har jag fått komprimerat materialet. Genom att skriva ner mina iakttagelser där jag har försökt se ett samband för den terminologi och språklig anpassning som har använts för att senare kunna dela in i olika teman för att kunna identifiera

olika mönster för uppsatsen. Detta för att få en bättre översikt och för att kunna göra så bra jämförelser som möjligt för att få ett bra resultat.

Då jag inte kommer att genomföra några intervjuer eller enkäter har jag inte haft några etiska perspektiv att ta hänsyn till.

5.1.5 Insamling av empiriskt material

För att genomföra en analys är det ett vanligt sätt att tematisering av den information för att lokalisera mönster samt olika teman för att så enkelt som möjligt skapa struktur för att sortera och jämföra de olika resultat man hittar. I denna text beskrivs hur kodning av den information som är relaterad till de rättfärdigande kring Covid-19, risker, vaccin och dess biverkningar har kommunicerats. För att kunna undersöka den kommunikation och retorik Folkhälsomyndigheten använde för att kommunicera de råd och rekommendationer samt på vilket sätt de framställde de olika risker som fanns, sökte jag på information och kommunikation på Folkhälsomyndighetens hemsida. Här hittade jag en gedigen information, bland annat på olika underrubriker samt vilka åtgärder och beslut som har tagits under den aktuella perioden. Det nämns hur FHM råd och anvisningar undersöktes för att kunna förstå hur språkbruket och dess språkliga anpassning påverkat människors riskuppfattningar och beteende. För att koda informationen för att kunna identifiera olika mönster och teman har jag använt mig av sökord såsom kommunikation av Covid-19, vaccin, virus samt risker som har återkommit under min läsning. Materialet har sedan utvärderats för att avgöra vilken del av information som ska exkluderas eller inkluderas i studien. Genom min problemformulering och syfte med uppsatsen där eventuella samband ska undersökas och förklaras för att få en överblick över de huvudsakliga innehåll och tema, detta för att kunna jämföra och utvärdera för att få en helhet och ett bra resultat.

5.1.6 Avgränsningar

Studien är avgränsad till att undersöka den inramning av de risker samt kommunikation och information som Folkhälsomyndigheten har tillämpat under Covid-19. För att avgränsa studien ytterligare har jag koncentrerat mig till de allmänna råd och rekommendationer samt beslut och åtgärder Folkhälsomyndigheten haft mellan mars 2020 och december 2020.

6. Resultat och analys

I följande kapitel presenteras redogörelse av resultat och analys för studien.

Kapitlet inleds med en genomgång av Folkhälsomyndighetens olika kampanjer som beskriver de olika råd och uppmaningar samt de olika insatserna. Sedan behandlas den terminologi och de olika inramningar som har använts och fortsätter med avsnitt av retorik, språklig anpassning och dess påverkan där alla berör varandra på olika sätt. Kapitlet fortsätter med avsnitt om kommunicering av risker och avslutas sedan av slutsats och slutkommentar för studien.

6.1 Folkhälsomyndighetens olika råd och rekommendationer

En del av den svenska strategin var att dels informera om Covid-19, dels registrera de individer som vaccinerade sig i register i det Nationella vaccinationsregistret (NVR). Som ett led inom vaccinationen ska de som hade fullföljt alla doser kunna få ett så kallat vaccinationsbevis. Genom att skapa olika grupper för de olika vaccinationerna bland annat genom ålderskategorier hade man också en kontroll för huruvida individen var vaccinerad eller inte. Detta för att man anses ha ett visst vetande där man verkställt olika restriktioner och åtgärder men även ha en viss kontroll över sin befolkning (Hammarfeldt 2018).

Den 1 april 2020 kom olika riktlinjer för den offentliga och kommersiella sektorn, bland annat genom att butiker har ett ansvar att meddela hur många personer som ryms i lokalen och att man inom kollektivtrafiken måste ha åtgärder för att minska trängseln.¹

Individer som antogs vara symptom på vad som kan vara covid rekommenderades att stanna hemma. Arbetsgivare uppmanades också att erbjuda hemarbete och att deras anställda skulle få möjlighet att vaccinera sig på betald arbetstid.² Karensdagen avskaffades för att säkerställa att de personer som känner sig sjuka kan stanna hemma från sitt arbete där man även kunde sjukskriva sig utan läkarintyg, detta förlängdes 11 mars 2020.³

I början av 2020 kom Folkhälsomyndighetens första råd angående Covid 19 och gick ut på att man skulle hålla avstånd, stanna hemma, tvätta händerna och använda handsprit. Dessa

¹ [Fler åtgärder införs mot den ökade smittspridningen av covid-19 — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-utlaga/2020/05/01/mer-avgrensning-av-aktivitet-och-transporter/) [2023-05-02]

² [Information till arbetsgivare om covid-19 — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-utlaga/2020/04/26/information-till-arbetsgivare-om-covid-19/) [2023-04-26]

³ [Information till arbetsgivare om covid-19 — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-utlaga/2020/04/26/information-till-arbetsgivare-om-covid-19/) [2023-04-26]

inkluderade social distansering både inomhus och utomhus, inte resa mer än nödvändigt och begränsa sina sociala kontakter särskilt om man var 70 år eller äldre.⁴ Under samma period infördes rutiner för besök och aktiviteter som en del av att minska risken för smittspridning inom vården och omsorgssektorn samt särskilda rekommendationer för personer över 65 år eller som befann sig i riskgrupper.⁵ För att kontrollera och begränsa smittspridningen infördes användning av munskydd och plasthandskar där personalen skulle kunna ha tillgång till skyddsutrustning. Regionerna rekommenderades också att fokusera på testning och smittspårning samt att testa symtomfria patienter och personal.⁶

Inom vård och omsorg infördes olika smittskyddsåtgärder med föreskrifter för anmälningspliktig sjukdom där man hänvisade till att personal hade ett särskilt krav på sig att anmäla ifall man testades positivt för corona samt att lämna ett tillfriskandebevis⁷ som skulle visa att man inte längre bar på viruset.⁸ Besöksrestriktioner för vård och omsorg infördes i vissa kommuner där ett nationellt besöksförbud i äldreomsorgen infördes den 31 mars 2020, detta upphörde sen den 1 oktober samma år.

Folkhälsomyndigheten har sedan tagit flera disciplinära åtgärder för att säkerställa den efterlevnad av rekommendationer och regler som har funnits. Från den 11 mars 2020 infördes beslut om att alla folksamlingar och sammankomster inklusive kultur och idrottsevenemang med över 500 deltagare skulle gälla. Den 1 november samma år ändrades detta till att tillåta offentliga tillställningar med max 300 deltagare. Den 24 november 2020 förbjöds att anordna allmänna och offentliga tillställningar med fler än åtta personer.⁹

Den 29 mars kom råd angående trängsel på restauranger, barer och caféer där servering av mat och lättdryck inte längre var tillåtet efter serveringstidens utgång och den 20 november förbjöds alkoholserving efter klockan 22.¹⁰ Från den 24 december samma år skärptes förbudet av alkoholserving till klockan 20.¹¹ Man utförde också inspektioner där det har

⁴ [Fler åtgärder införs mot den ökade smittspridningen av covid-19 — Folkhälsomyndigheten \(folkalsomyndigheten.se\)](#) [2023-05-02]

⁵ [Information till riskgrupper om covid-19 — Folkhälsomyndigheten \(folkalsomyndigheten.se\)](#) [2023-04-26]

⁶ [Personal inom vård och omsorg angående covid-19 — Folkhälsomyndigheten \(folkalsomyndigheten.se\)](#) [2023-05-02]

⁷ <https://www.ehalsomyndigheten.se/privat/covidbevis/tillfrisknandebevis/> [2023-05-16]

⁸ [Konsoliderad version av HSLF-FS 2015:7 Folkhälsomyndighetens föreskrifter om anmälan av anmälningspliktig sjukdom i vissa fall — Folkhälsomyndigheten \(folkalsomyndigheten.se\)](#) [2023-05-16]

⁹ [Förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än åtta deltagare - Regeringen.se hämtad](#) [2023-05-17]

¹⁰ [Folkhälsomyndighetens allmänna råd om servering av mat, lättdryck och folköl efter serveringstidens utgång HSLF-FS 2020:79 — Folkhälsomyndigheten \(folkalsomyndigheten.se\)](#) [2023-05-17]

¹¹ dessa restriktioner avvecklades sedan den 9 februari 2022

funnits en hög risk för smitta men också för att säkerställa att de följer de riktlinjer för social distansering och hygien som funnits. Motiveringen till de olika åtgärderna var att skydda sin befolkning och minska smittan fast att det inneburit inskränkningar i grundlagen om fri- och rättigheter (Gong et al. 2021).

De beslut och åtgärder som har tagits har innefattat förbud där man stoppade resor från länder utanför EU/EES länder.¹² Beslutet togs 19 mars 2020 och inledningsvis gällde detta under 30 dagar men har sedan förlängts vartefter under pandemin.¹³ Senare under året infördes ett Covid-19-certifikat, ett så kallat vaccinationspass som skulle gälla för resor inom EU.¹⁴ Kriterierna för intyg om vaccinering, Covid-19-infektion samt tillfrisknandebevis fastställdes för att underlätta resor och annan verksamhet där sådana bevis kan krävas, allt för att underlätta medborgarnas rätt till fri rörlighet.¹⁵

6.2 De olika kampanjerna

Med hjälp av flera olika kampanjer från både media samt information via FHMs hemsida använde Folkhälsomyndigheten olika icke-bindande dokument, så kallat vägledningsdokument bestående av broschyrer och affischer, gav Folkhälsomyndigheten upplysande men också vägledande råd till allmänheten (Almlund et al. 2023). Med hjälp av dessa dokument har myndigheten ramat in vad som betraktas som ett korrekt och lämpligt beteende för att hindra spridningen av viruset. För att motivera befolkningen att skydda sig använde man sig av masskommunikation för att informera men också påverka folket att hindra en eventuell smittspridning.

En av Folkmyndighetens tidigaste fraser som användes var kampanjen - hålla avstånd där syftet bestod av att undvika nära kontakt.¹⁶ Kampanjen innehöll olika slogans såsom - 2 meter av hänsyn där man uppmanade individen att inte ha närkontakt med andra. Kampanjen

¹² <https://www.krisinformation.se/nyheter/2020/mars/ett-tillfalligt-forbud-mot-resor-till-sverige-med-anledning-av-covid-19> [2023-05-16]

¹³ förbudet slopades sedan den 1 april 2022

¹⁴ [Fler åtgärder införs mot den ökade smittspridningen av covid-19 — Folkhälsomyndigheten \(folkhalso myndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter/2020/april/26/26-april-2020-fler-avgifter-infors-mot-den-okade-smittspridningen-av-covid-19) [2023-04-26]

¹⁵ [Covidbevis - 1177](https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter/2020/mars/17/covidbevis-1177) [2023-05-16]

¹⁶ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/om-sjukdomen-och-smittspridning/smittspridning/> [2023-05-17]

fortskred sedan med en kampanjretorik såsom - undvik sociala kontakter utanför din egen hemmiljö, undvik fysisk kontakt och ha social distansering (Ibid s 130.)

Genom att använda sig av metaforen hålla avstånd, skapades en diskurs som behandlade vikten av att undvika nära kontakt där myndigheter på olika informativa och vägledande sätt försökte påverka människors vanor och beteende. Diskursen har sitt ursprung där myndigheter antas vara de som skapar och förmedlar dessa till sin befolkning. Genom att skapa en vägledning att undvika nära kontakt får myndigheten en möjlighet att utöva inflytande på sin befolkning. I denna diskurs är det myndigheten som har makten att forma, här kan vi se att myndigheten använt sig av både informativa och vägledande strategier för att påverka individens vanor och beteende. Samtidigt syftade diskursen att etablera normer att följa och etablera en statlig kedjereaktiv av ett korrekt beteende bland befolkningen, Foucault skulle troligen betrakta denna diskurs som en maktutövning där diskursen fungerar som en mekanism för att ha social kontroll som sedan blir en normalisering för individen. (Foucault 2017:175).

6.3 Terminologi

En av de viktigaste termer som Folkhälsomyndigheten har använt sig av är den medicinska terminologin. Med en medicinsk terminologi har man informerat om de olika symptom, smittspridning och vilka förebyggande åtgärder som fanns. Genom att skapa en expertdiskurs som är ett centralt organ bestående av olika experter inom bland annat medicin informerade man om vilka symptom sjukdomen hade, hur viruset spreds, överföring av droppsmitta samt att undvika kroppskontakt med ytor som till exempel dörrhandtag. Under den medicinska terminologin har man använt sig av olika kampanjer där ett exempel var – tvätta händerna. Detta syftade på att minska risken att smittas genom att man tvättade händerna noggrant och regelbundet där det vid offentliga toaletter även fanns tillgång till handsprit som en del av ritualen att vara ren. Denna typ av ritual följdes av kampanjer med olika instruktiva råd där befolkningen uppmanas att tvätta händerna mer noggrant, hosta i armvecket i stället för i handen och förstärkte därmed en välkänd ritual i vår kultur och sedvänjor (Wodak 2022). De instruktiva råden följdes sedan av affischer på allmänna utrymmen där man använde sig av informativa bilder – så här tvättar du händerna och tvätta händerna minst 20 sekunder (Almlund et al. 2023 s133). Genom att ge informativa råd blir budskapet enkelt att förstå och blir vägledande för individen. Dessa grundläggande kunskaper upprepas sedan som ett

mantra helt enkelt för att individen skulle ta in dess budskap. Genom upprepning så har befolkningen känt igen orden och kan relatera till dem i både sin vardag och arbete (Nylén 2021). Med medicinska termer såsom antikroppar, immunitet, karantän och självtestning har man ramat in de olika åtgärderna där man lyckats kommunicera vikten att följa de råd och uppmaningar som fanns.

Genom att fortsätta analysen med hjälp av Giddens teori om inramning där man hänvisade till vetenskap och expertis gjorde att befolkningen kände en tillit att myndigheten har rätt att ta de beslut som fanns och följde därför deras råd (Ängsal 2021). Folkhälsomyndigheten betonade särskilt riskerna för sjukdom och död för att mobilisera allmänhetens rädslor, allt för att skapa en rädsla för att bli smittad eller vara en smittbärare. Med hjälp av retoriska olika instruktiva råd där man har använt bilder, information och olika räkneexempel såsom statistik för antal döda, smittade och antal vaccinerade för att på det sättet skapa en känsla av auktoritet och trovärdighet, allt för att ha kunskap och makt över folket där folket förväntas ha disciplin och inte göra uppror mot en högre auktoritär myndighet och makt (Hammarfelt 2018).

Som vi nämnt ovan har Sveriges strategi i början av pandemin använts sig av retorisk text med imperativ form i infinitivformen där man har formulerat uppmaningar där man har hänvisat sig personligen till individen. (Almlund et al. S130) Genom olika inramningar om samhällets hälsa och säkerhet har man motiverat individen att till exempel använda handsprit och vara en del av de fogliga kropparna där ingen vill vara avvikande från de andra. Syftet med detta var att förstärka en rituell handling där tabut då blev att inte tvätta händerna, där kampanjerna då förstärkte denna ritual. Genom att använda sig av uttryck såsom rekommendationer och åtgärder har man dels varit tydlig, dels haft ett auktoritativt språkbruk och på det sättet skapat en tillit och trovärdighet hos befolkningen. Här har kommunikationen varit auktoritär där syftet har varit att skapa social kontroll och normalisering av de olika beteende. Genom att använda sig av ett auktoritativt språkbruk där man har hänvisat ill de olika expertsystemen har man försökt få befolkningen att lysa de råd och beslut som har tagits. Att lägga fokus på individuellt ansvar, syftade till att medborgarna ska lyda och underkasta sig var ett försök av statlig styrning (Ibid s132).

6.4 Solidaritet och gemensamt ansvar

Med kampanjen hålla avstånd betonade myndigheten vikten av lojalitet, ett sunt förnuft, allas

ansvar och att skydda de mest sårbara i samhället. Myndigheterna införde också ett så kallat självtest som individen kunde göra på egen hand för att utesluta att man drabbats av Covid-19, detta skulle i sin tur öka det ansvar man hade för att skydda varandra och har varit ett viktigt sätt att visa solidaritet med äldre och riskgrupper som har varit särskilt utsatta. Med att använda sig av olika insatser där man fokuserade på befolkningens ansvar om sin omgivning med uttryck såsom - vad kan vi alla göra, gjorde att befolkningen följde råden att hålla en social distansering för att minska spridningen av viruset. Folkhälsomyndigheten hänvisar här till motivationsretoriken - att vara en samhällsmedborgare där varje individ har ett ansvar där man bör följa de råd och uppmaningar som har funnits för att hindra spridningen. Detta var en del av den solidariska inramningen där man hänvisade till solidaritet där man också skulle tänka på de äldre och de mest sårbara i samhället där man också påpekade att dessa grupper har ett särskilt behov att skyddas mot smitta.¹⁷

Terminologin i inramningen fortsatte sedan med en retoriska uppmaningar för att förstärka den solidariska inramningen;

Var och en ska bidra till att förhindra överföring och skydda vårt folk

Ta ansvar att skydda dig själv och andra

Stanna hemma om du är sjuk

Karantän minst en vecka efter ha blivit smittad

Skydda dig själv med vaccination, särskilt du som är 50 år eller äldre

Var särskilt försiktig om du inte har vaccinerat sig.¹⁸

I alla kampanjer fanns det ett budskap där man vädjade till ett personligt ansvar där det betonades att det var låg risk att bli smittat men också att individen skulle undvika ta risker för både sin egen del och sin omgivning. Här fokuserade man på medborgarnas ansvar, inte på faran av coronaviruset. Genom att ändra tonläget med ord såsom dödsfall och sjukdom, allt för att sprida oro och rädsla bland befolkningen och att det nu fanns en virusbehandling av vaccinering övertygade individen att följa de olika insatser som fanns. Med en beskrivande risketikett där man beskrivit covid och biverkningar som - mycket låg risk har i sin tur

¹⁷ <https://www.socialstyrelsen.se/coronavirus-covid-19/socialstyrelsens-roll-och-uppdrag/riskgrupper/> [2023-05-17]

¹⁸ [Skydda dig själv och andra – rekommendationer om covid-19 — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](#) [2023-04-25]

påverkat individens olika riskuppfattningar. Med en inramning av de olika risketiketterna, ökade befolkningens vilja att ta vaccinet (Sudharsanan et al. 2022).

Auktoritet hänvisar dels till de expertis som myndigheten vill visa där man genom sin auktoritet vädjar till olika former av tradition och vanor och att man ska ha en lojalitet till andra samt använda ett sunt förnuft (Wodak 2022). Här har Folkhälsomyndigheten hänvisat sina insatser och skyddsåtgärder till att -alla Svenssons gör som Svensson gör, alltså att varje individ ska ha en lojalitet mot andra och känna en lojalitet där en vaccinering helt enkelt är för allas bästa (Nylén 2021). Här fokuserade myndigheten på individens ansvar och risker och vädjade till plikt och frivillighet där befolkningen själva fick ta ansvar för att hålla avstånd och vara i karantän vid smitta. Här kan vi också notera att de olika budskapen att stanna hemma vid sjukdom och använda ansiktsmask är ytterligare exempel på de olika diskurserna som kan härledas till den inramning av expertis som myndigheten använt sig av (Ängsal 2021). Återigen var fokus på ansvar och samhörighet vilket var ett genomgående tema under de olika insatserna (Almlund et al. 2023 s 21). Nedan följer ett citat från dåvarande statsminister Stefan Löfven som kan härledas till den solidariska inramningen om ett gemensamt ansvar för att förhindra ytterligare smitta samt vara en lojal medmänniska.

””Det är en tydlig och skarp signal till varje person i vårt land om vad som gäller i framtiden. Gå inte till gymmet, gå inte till biblioteket, ät inte middag ute, ha inga fester – avboka! ”” Citat Stefan Löfven 2020

6.5 KommunikERING av insatser

Folkhälsomyndigheten har betonat vikten av att följa de råd och uppmaningar som har givits för att minska risken för smittspridning och undvika överbelastning av sjukvården. Med en retorik av starka och övertygande toner har man försökt få allmänheten att ta åtgärderna på allvar samtidigt som man har försökt skapa en känsla av gemenskap och solidaritet i kampen mot pandemin. För att rättfärdiga de olika råd och åtgärderna har man använt olika metaforer och analogier där de olika motiveringarna hänvisades till det bildspråk och retorik som har funnits av olika inramningar av vaccinering och bedömning av risker gjorde så att befolkningen skulle följa dessa (Almlund et al. 2023 s 132). Med ord såsom förbud, covidvarianter och riskgrupper har man inramat den kommunikation av risker och hantering av biverkningar för att kunna införa de olika insatserna (Wodak 2022). Genom det har man

markerat sin auktoritet och med hjälp av olika inramningar kunnat påverka allmänhetens beteende och åsikter. I stället för allmänna råd blir det föreskrifter och tilltalet ”du ska” där man använt sig av olika kommunikationskanaler med syftet att nå ut till så många människor som möjligt, inklusive sociala medier och direktkommunikation.

För att upprätthålla allmänhetens förtroende är det viktigt att myndigheten informerar om de senaste utvecklingen samt vara transparent om de eventuella brister och fel de upptäcker samt hur man betonat riskerna eller möjligheterna med pandemin. Här har FHM betonat att Covid-19 är en allvarlig sjukdom som i sin tur kan orsaka allvarliga följder för både individen och samhället. Man betonar vikten att vaccinera sig där vaccinet har genomgått flera kliniska tester och har godkänts av flera läkemedelsmyndigheter runt om i världen. Genom tidigare inramningar av vaccin och bedömning av risker skapas härmed en koppling till tidigare diskurser och markerar därmed myndighetens auktoritet. Med inramning av expertsystem där man involverar olika experter inom bland annat forskning och medicin har FHM skapat och upprätthållit diskurser om att vaccination varit en säker åtgärd för att hindra spridningen. Genom att använda sig av vetenskapliga uttryck och termer har man gett sin kommunikation legitimitet där man har hänvisat till forskning och vetenskap för att rama in sina beslut (Guilty-Nygren & Olofsson 2020). Här har både myndigheter och politiker beroende av vetenskaplig kunskap präglats av de olika expertbedömningarna av exempelvis hur sjukdomen yttrar sig. Tillsammans har de olika expertorganen verkat för att ta fram de råd och rekommendationer och beslut för sin befolkning (Wenander 2021).

Giddens beskriver expertsystem och professionell expertis i ett visst ämne eller område avgörande för att kunna utföra exempelvis medicinsk behandling (Giddens 1996:34). Tillsammans spelade de en avgörande roll där vaccinationen uppfattades som säker och effektiv. Detta har gjort att befolkningen känt en ontologisk trygghet och vaccinerade sig egentligen utan att ifrågasätta de olika experterna (Ängdal 2021). Giddens beskriver att det är oundvikligt att vi utsätter oss för faror som är utom vår kontroll. Om risken att drabbas av till exempel allvarliga biverkningar bedöms som väldigt liten jämfört med fördelarna som flockimmunitet och en kraftigt minskad dödlighet i hela befolkningen, särskilt bland äldre och olika riskgrupper gör man sannolikt bedömningen att fördelarna överväger nackdelarna. I princip är det nog så att väldigt många medicinska interventioner inbegriper någon form av risk, kanske minimal men ändå en risk som måste vägas mot risken att inte ta vaccin. Detta val måste dock rättfärdigas där man ändå bör vara medveten om vissa faror och som man

själv inte kan kontrollera ändå kan överväga att man väljer att utsätta sig för till exempel biverkningar av vaccinet (Giddens 2014:150).

6.6 Analys

Folkmyndigheten har under pandemin beslutat om flera riktlinjer och insatser. Detta inkluderar de rekommendationer som vi har nämnt ovan med social distansering, undvika folksamlingar och att använda munskydd och handsprit samt rekommendationer om att arbeta hemifrån för de som har haft möjlighet till detta. Myndigheten har också infört flera restriktioner för evenemang och sociala sammankomster såsom antal personer i offentliga evenemang i bland annat konserter och i idrottsevenemang. Inom skola och utbildningssektorn har man utfärdat riktlinjer såsom att inkludera distansutbildning och uppdelning av klasser för att minska kontaktytor, åter igen för att allmänheten ska hålla avstånd. Genom att fokusera på individens ansvar har man skapat en känsla av gemenskap och samhörighet i kampen under pandemin. Kommunikationen har betonat vikten att följa dessa råd genom att använda sig av en auktoritär ton för att med det stärka budskapen.

Genom att använda Foucaults teori om diskurser kan ses som en kunskap och makt som styr hur vi tänker och handlar inom ett specifikt område, i detta fall kan pandemin betraktas som en diskurs som har präglat de olika beslut som FHM tagit under pandemin. Genom olika observationer såsom att kategorisera de individer som har tagit eller inte tagit vaccinet har man utfört en omsorgsfull bevakning där de fogliga kropparna dels vaccinerar sig, dels genom den solidariska inramningen vänder sig om när någon annan hostar (Foucault 2017:217. Giddens teori om de olika expertsystemen kan hjälpa till att förstå de olika åtgärderna. I detta fall har Folkhälsomyndigheten som en auktoritär myndighet tilldelats rollen som expert baserade på deras kunskaper inom bland annat vetenskap och forskning för att i sin tur kunna fatta de beslut och insatser som har funnits. Dessa insatser och restriktioner för de olika besluten inramar hur pandemin har hanterats och hur diskursen och de olika expertsystemen har samverkat. Detta har i sin tur medföljt samma värde för alla i befolkningen, där förlusten av frihet såsom social distansering har varit lika för alla. (Ibid s 290)

7. Slutsats

Folkhälsomyndigheten har haft en tydlig information och kommunikativ kampanj om viruset och den risk vi nu befann oss i. För att nå ut med information har man med instruktiva kampanjer gett upplysande och vägledande råd där man har vädjat till plikt och frivillighet och allas ansvar (Almlund et al. 2023). Genom att hänvisa till olika expertsystem har man kategoriserat och kommunicerat de risker som fanns där man använt sig av en stark betoning på ett individuellt ansvar har man på ett övertygande sätt försökt motivera sin befolkning att följa de rekommendationer som fanns. Genom att använda språket som en maktdiskurs har FHMs språkbruk använts att stärka dess auktoritet och legitimitet och där myndigheten även använt ett hotbaserat språkbruk för att sprida rädsla och skrämman (Wodak 2022). Med ord såsom smitta, riskgrupp och dödsfall skapades en maktdiskurs där risk och behovet av de olika insatserna framhävdes. Folkhälsomyndigheten har genom att använda sig av ett strikt och formellt språk signalerat sin makt för att då visa att de är en myndighet som anses vara en auktoritet som har ett bättre vetande än sin befolkning. Med dessa åtgärder togs då det tvivel bort som befolkningen hade och man var beredd att utsätta sig för de eventuella biverkningar som ett vaccin kunde medföra. Här spelade inramning av de olika expertsystemen såsom medicinska termer en avgörande roll att forma samt att informera om dessa risker. Genom att skapa diskurser och använda sig av sin legitimitet och auktoritet upprätthåller myndigheten sin makt och har därmed inflytande hur individer reagerar och följer de råd och beslut som har funnits. Informationen och den maktdiskurs som myndigheterna har använt har sedan missbrukats som en skrämstaktik för dess invånare. På det sättet har FHM mobiliserat språkbruket som en maktdiskurs för att ge myndigheten det stöd och legitimitet för att rättfärdiga de åtgärder såsom bland annat begränsad rörelsefrihet och besöksförbud. (Wodak 2022) Folkhälsomyndigheten som myndighet har haft en auktoritär roll där man påvisat sin vetenskapliga kunskap om viruset där man ramat in vetenskap och expertis som legat till grund för de olika råd och insatser där pandemin av präglats av de olika expertbedömningar. Tillsammans har de verkat för att ta fram de råd och rekommendationer som har funnits (Nygren & Olofsson 2020).

När Folkhälsomyndigheten fick uppdrag från regeringen att informera samt upprätthålla en vaccinationsplan för befolkningen var uppdraget detta och inget annat. Dessa åtgärder har mött olika reaktioner från allmänheten men de fortsätter att vara centrala för pandemins hantering i Sverige (Gong & Ratzkin 2021).

I början pandemin använde Folkhälsomyndigheten en ganska lam terminologi där risken att viruset inte smittades mellan människor betonades som – mycket låg risk. FHM:s strategi var att man hanterade det med försiktighet där man helt enkelt trodde att ett kollektivt skydd och en flockimmunitet skulle skydda befolkningen från en allmän spridning. Genom olika metaforer såsom skydda vårt folk, begränsa din närkontakt och res inte under rusningstrafik vädjade man om gemenskap men också till ett personligt ansvar för varje individ att uttolka (Irwin 2020). Med hjälp av olika metaforer såsom hålla avstånd, karantän och lock down skapades en diskurs som försökte påverka människors beteende och vanor där man med olika kampanjer med råd och uppmaningar förstärkte denna diskurs för att påverka beteendet hos sin befolkning. Genom inramning av information om Covid betonade man individens ansvar att följa myndighetens råd och på det sättet kunna bidra till att skydda sig själv och andra.

När viruset fortsatte spridas inom Sverige så ändrades tonläget där Folkhälsomyndighetens olika råd och insatser blev till beslut och åtgärder. Här har Folkhälsomyndigheten hänvisat till smittskyddsförordningen 2004:255 som verkar för de föreskrifter och allmänna råd om att - var och en ska bidra till att förhindra överföring, som ligger till grund för de insatser och beslut som sedan togs. Med hjälp av olika kampanjer som alla innehöll ett riskperspektiv med ett dolt budskap om ett - möjligt hot av risk för smitta - har man sedan kunnat övertala befolkningen att följa de olika insatserna. Den svenska strategin var rent av förutbestämd av den lag som hänvisade till dessa principer (Wenander 2021).

7.1 Framtida forskning

En analys av de olika råd och uppmaningar Folkhälsomyndigheten har använt kan ta hänsyn till olika perspektiv, dels hur språkbrukets ton och terminologi har använts, dels den information och kommunikation samt hur människor uppfattade vaccinationen, dess följder och eventuella risker. Inom ämnet skulle det vara intressant att undersöka hur människor påverkades av de påbud och restriktioner som infördes där en vidare undersökning hur användningen av de olika expertsystemen påverkat hälso- och sjukvårdssektorn och på befolkningen. Hur ser möjligheterna ut till en mer normal tillvaro utan påbud och ramar att

förhålla sig till? Det vore också intressant att undersöka pandemins effekter av samhället som helhet samt dess organisation av kunskap och beslutsfattande.

Då studien är inriktad på språkbruket och dess inverkan på befolkningens tankar och beteende kan det vara intressant att undersöka hur språkbrukets effekter i samhället har sett ut i övrigt. Vad var det som gjorde att man faktiskt tog det beslut att följa de påbud utifrån det riskperspektiv som fanns? Har språkbruket påverkat eller ignoreras av individen och om det fanns det någon särskild grupp som blev drabbad mer än andra, till exempel arbetslösa och vårdpersonal. Det vore också intressant att titta på forskning om dels språklig inramning där man skulle kunna undersöka hur inramningen av den kommunikation, risker och eventuella biverkningar av vaccinet påverkat befolkningens beslut att ta eller inte ta vaccinet, dels att utsätta sig för de eventuella risker det har medfört.

Pandemin har inneburit nya råd och rekommendationer om uppmaningar om att hålla avstånd och stanna hemma där man har rekommenderat ytterligare vaccinationer särskilt för riskgrupper och äldre där vi i nuläget inte vet hur detta kommer att fortskrida i framtiden. Det är troligtvis för tidigt att ge en analys av exakta siffror för antal smittade, avlidna och dess långtidseffekter av Covid. En framtida forskning behövs för att förstå de långsiktiga konsekvenserna av Covid-19 för dels de som har drabbats av postcovid, dels vilka konsekvenser det har medfört för den enskilde individen och vilka konsekvenser det har medfört de olika grupperna, särskilt bland de olika riskgrupperna och den äldre befolkningen. Pandemin har tydligt visat ett behov av ett starkt hälsosystem men också hur en risk och riskkommunikation behövs för att utveckla ytterligare strategier för att kunna hantera framtida kriser i samhället och olika krisåtgärder samt behovet av samarbete mellan länder. Samtidigt kan pandemin även skapa förändringar på både lokal och nationell nivå där kriser historiskt sett lett till omfördelningar i makt och politiska agendor. Detta kan inkludera frågor om social rättvisa och ojämlikheter där det har visats att vissa grupper drabbades hårdare än andra. Covid är ett fall av myndigheters maktdiskurs och riskkommunikation och om att motivera de olika policyer, det är inte ett teoretiskt objekt i sig. Litteraturen skulle därför kunna breddas för att belysa olika frågor om maktkoncentration och ansvar inom ramen för Folkhälsomyndighetens beslutsfattande under Covid-19. En framtida forskning skulle också kunna visa hur det har påverkat den globala marknaden för att förstå de ekonomiska konsekvenserna och hur man kan utveckla återhämtningsstrategier för att minska risker för framtida kriser.

7.2 Slutkommentar

Under corona har det funnits en massiv kommunikationsvåg där vi översköljdes av information, rekommendationer och instruktioner från Folkhälsomyndigheten hur vi skulle hantera den kris som faktiskt uppstod. Det som först gällde var vad namnet på viruset skulle kallas där beteckningen SARS-CoV 2, Covid-19 och corona stod för att vi nu hade flera nyord inom språkbruket. Coronapandemin har sedan gett upphov till såväl sakliga men också skämtsamma ord med så kallade nyord såsom bunkra och krislåda som stod för att människor skulle förbereda sig för en eventuell kris och karantän. Här rekommenderade myndigheter att man skulle ha tillräckligt med vatten, konserver och eventuella mediciner för att klara av en längre isolering, vilket i sin tur orsakade stresspåslag för befolkningen som kan relateras till att människor med nyordet bunkra köpte upp all toapapper och konserver. Allteftersom har nya ord inkommit där många nya termer som social distansering och lock down uppstått för att beskriva pandemins effekter. FHM rekommenderade hemarbete för de som hade möjlighet där många ord hade koppling till detta såsom webbmöte och zoomtrötthet. Med nyord såsom postcovid som stod för symbol för de individer som blivit drabbade av viruset och fortfarande inte är helt återställda samt coronabubbla och generation corona som ska symbolisera de unga vars hälsa och arbetssituation påverkats under pandemin.

Folkhälsomyndigheten auktoritet har stärkts genom inramning av deras expertis och kunnande som i sin tur har påverkat individens beslut och tankar kring hälsa och säkerhet. Enligt Foucault kan pandemin vara ett exempel på hur maktdiskurser formas för att kontrollera och reglera beteende och attityder hos befolkningen. Genom att hänvisa till sin expertis och auktoritet samt uppmana befolkningen till lojalitet och ett sunt förnuft skapas en känsla hos individen att känna en lojalitet och därför ta ansvar att följa de råd och anvisningar som har följts. Här har myndigheten fokuserat på ansvar och riskmedvetenhet där befolkningen förväntas ta ansvar men vara en del av de fogliga kropparna och ”följa strömmen” för att hålla avstånd och isolera sig vid en eventuell smitta för att vara en del av de disciplinära åtgärderna som myndigheterna tog (Foucault 2017:175). Dessa budskap är ett av flera exempel på de olika diskurserna som härleds till den inramning som Folkmyndigheten har använt. Denna strategi reflekterar den legalitet av maktdiskurser som studien har tagit upp samt reglering av beteende och attityder hos befolkningen. Efter två år av pandemin har Sverige sakta börjat återhämta sig men det har också påverkat

olika aspekter av samhället såsom den allmänna folkhälsan där ensamhet och social och fysisk distansering drabbat de mest sårbara i samhället. Pandemin kommer säkert att ge avtryck i tillvaron långt fram i framtiden där det troligtvis kommer att dröja innan vi ser effekter hur det har drabbat näringsliv, globalisering och olika maktstrukturer i samhället.

8. Källhänvisningar

8.1 Lagar och förordningar

Socialtjänstlagen (2001:453) Socialtjänstens mål för att verka för människors självbestämmande och integritet

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453 [2023-05-24]

Smittskyddslagen (2004:71)

[Smittskyddslag \(2004:168\) Svensk författningssamling 2004:2004:168 t.o.m. SFS 2022:1224 - Riksdagen](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/smittskyddslag-2004168) [2023-05-24]

8.1.2 Regeringen och Folkmyndighetens olika uppdrag

Folkhälsomyndighetens uppdrag

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/vart-uppdrag/> [2023-05-24]

Riksdagens uppdrag för Folkhälsomyndigheten. Förordning 2021:248

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2021248-med-instruktion-for_sfs-2021-248 [2023-05-24]

Regeringens uppdrag om rekommendationer och skyddsåtgärder. S2022/02127

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/1337beb2ff4d4057b0dc949f32cd7dfb/pl-an-eventuella-rad-rekommendationer-smittskyddsatgarder-covid-19-regeringsuppdrag.pdf> [2023-05-24]

Regeringens uppdrag S2020/04550/FS 2021

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/43a1e203f7344a399367b816e2c7144c/nationell-plan-vaccination-covid-19-delrapport-3.pdf> hämtad [2023-05-24]

8.1.3 Litteratur

Ahrne, G & Svensson (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*, Upplaga 1:3, Stockholm, Liber AB

Almlund, P, Kjeldsen J, Mølster R (2023) *Expressions of Governance, Risk and Responsibility. Public campaigns in the crisis and risk management of Covid-19 in Denmark, Norway, and Sweden*. Department of Communication and Art, Roskilde University, Denmark
Department of Information Science and Media Studies, University of Bergen, Norway

Backman, Jarl, *Rapporter och uppsatser* (2008) upplaga 2:12, Lund, Studentlitteratur AB

Bolsen T, Palm R, Kingsland J (2020) "Framing the Origins of Covid 19" *Sage Journals*, Vol. 42, Issue 5

Entman R (1993) "Framing: Towards Clarification of a Fractured Paradigm" *Journal Of Communication*, 43 Issue 4 ,51-58

Eriksson L.T & Hultman J (2014) *Kritiskt tänkande - utan tvivel är man inte riktigt klok*, Upplaga 2, Lund

Foucault M (2008) (Editions Gallimard 1994) *Diskursernas kamp*. Eslöv, Brutus Östlings bokförlag

Foucault M (2002) (Editions Gallimard 1969) *Vetandets arkeologi*, Lund, Arkiv förlag

Foucault M (2017) (Editions Gallimard 1975) *Övervakning och straff*, Upplaga 5, Lund. Arkiv förlag

Giddens, A (1996) *Modernitetens följder*, upplaga 1:14, Lund, Studentlitteratur

Giddens, A (2014) *Modernitet och självidentitet, Självet och samhället i den senmoderna epoken* Göteborg, Daidalos AB

Giritli Nygren, K & Olofsson A (2014) "Managing the Covid-19 pandemic through

individual responsibility: The consequences of a world risk society and enhanced ethopolitics”. *Journal of Risk Research*. Volume 23, 2020- Issue 7-8: Covid-19 Special Issue

Gong, X & Ratzkin M (2021) “The Great Swedish Experiment” *The Dartmouth Undergraduate Journal of Politics, Economics and World Affairs*, Volume, 1, Issue III, 53-90

Hammarfelt B (2018) 23rd International Conference on Science and Technology Indicators STI “What is a discipline? The conceptualization of research areas and their operationalization in bibliometric research”

Ingemann Holm, J (2016) *Vetenskapsteori för samhällsvetare*, Upplaga 1:2, Malmö, Gleerups

Irwin, Rachel Elizabeth (2020) “Misinformation and de-contextualization: International media reporting on Sweden and Covid 19” *Globalization and Health* 16 Article number 62

Lindström, M (2021/5) “Covid-19 pandemin och den svenska strategin”. *Epidemiologi, postmodernism och svensk exceptionalism* *Statsvetenskaplig tidskrift*, Årgång 123

Nilsson, R (2008) *Foucault -en introduktion*, upplaga 1:2, Malmö, Égalité

Nylén L (2021/5) “Påbud och efterlevnad, En fråga om effektiv kriskommunikation.” *Statsvetenskaplig tidskrift*, Årgång 123

Nylén L (2021/5) “Den svenska responsen år 2020. Krisberedskap i kris.” *Statsvetenskaplig tidskrift*, Årgång 123

Wenander, H (2021) “Sweden: Non-binding Rules against Pandemic-formalism, pragmatism and some legal realism.” *Cambridge University Press*, Volume 12, special Issue 1

Wickel P, Bolognesi M (2020) Panos Athanasopoulos, Lancaster University, United Kingdom “Framing Covid-19: How we conceptualize and discuss the pandemic on Twitter.”

Widerberg K (2003) *Vetenskapligt skrivande -kreativa genvägar*, Upplaga 1:5 , Lund, Studentlitteratur

Wodak, R (2022) “Legitimizing Crisis Management during Covid 19” *Open Edition Journal*, number 28

Ängdal, M P (2021) “Who is an expert? A corpus-assisted analysis of the expert in Swedish Covid-19 discourse” *Text und diskurs*, 15, 171-209,

8.1.3 Internetbaserade webbsidor

Riksdagens katastrofkommission FI 2007:07

[2005 års katastrofkommission \(Fi 2007:01\) Kommittéberättelse 2007:Fi01 kommissionen, se dir. 2007:15 och dir. 2007:58 - Riksdagen \[2023-05-17\]](#)

Folkhälsomyndigheten, frågor och svar om Covid-19

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/fragor-och-svar/> [2023-05-17]

Krisinformations olika notiser om Covid-19

[Aktuellt om covid-19 - Krisinformation.se \[2023-05-17\]](#)

Svenska Institutet, samtal om Sverige 20200506

<https://si.se/app/uploads/2021/02/samtalet-om-sverige-2020-05-06.pdf> [2023-05-17]

Folkhälsomyndigheten, Föreskrifter och allmänna råd

[Föreskrifter och allmänna råd som rör covid-19 — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\) \[2023-05-17\]](#)

Folkhälsomyndigheten, Förebyggande åtgärder inom vård och omsorg

[Förebyggande åtgärder för covid-19 inom vård och omsorg \(folkhalsomyndigheten.se\) \[2023-05-17\]](#)

Folkhälsomyndighetens information till arbetsgivare om Covid-19
[Information till arbetsgivare om covid-19 — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](#) [2023-05-17]

Covidbevis, bevis för vaccination, negativt covid-test samt tillfriskandebevis
[Covidbevis • E-hälsomyndigheten \(ehalsomyndigheten.se\)](#) [2023-05-17]

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Bedömning av pandemins konsekvenser
[delredovisning-1-bedomning-av-pandemins-konsekvenser-for-samhallets-sakerhet.pdf \(msb.se\)](#) [2023-05-17]

Läkartidningen: Artikel om felaktig organisation om Covid-19
<https://lakartidningen.se/opinion/debatt/2020/05/felaktig-organisation-grund-till-tragedin-inom-aldrevarden/> [2023-05-17]

The conversation: Vad Sveriges befolkningen egentligen tycker om Covid-19
<https://theconversation.com/coronavirus-survey-reveals-what-swedish-people-really-think-of-countrys-relaxed-approach-137275> [2023-05-17]

Sveriges strategi hyllas av WHO
<https://www.hbl.fi/artikel/208eb81a-25e3-485c-bb92-333b0e14ea68> [2023-05-17]

Newsvoice, Svenska läkare mot covid vaccin
<https://newsvoice.se/2021/06/svenska-lakare-covid-19/> [2023-05-17]

The Great Barrington Declaration
[Great Barrington Declaration \(gbdeclaration.org\)](#) [2023-05-17]

[Sveriges coronastrategi hyllas av WHO \(hbl.fi\)](#) [2023-05-24]